पोखरा विश्वविद्यालय ऐन, २०५३

प्रमाणीकरण र प्रकाशन मिति

२०५३।११।१५

संशोधन

१.	आयकर ऐन, २०५८	२०५८।१२।१९
२.	केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६३	२०६३।६।२८
३.	केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४	२०६४।५।९
४.	गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६६[◎]	२०६६।१०।७

२०५३ सालको ऐन नं. ३३

पोखरा विश्वविद्यालय सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावना: उच्च शिक्षामा निजी क्षेत्रको सहभागितामा अधिकाधिक बृद्धि गरी कला, विज्ञान, व्यवस्थापन, कानुन, शिक्षा, प्राविधिक तथा अन्य व्यावसायिक विषयमा गुणात्मक एवं स्तरयुक्त उच्च शिक्षाको अवसर सबै क्षेत्रका सर्वसाधारणलाई सर्वसुलभ रूपमा उपलब्ध गराई राष्ट्रिय विकासमा दक्ष जनशक्तिको आपूर्तिलाई सुनिश्चित तुल्याउन र प्रतिस्पर्धाको आधार उच्च शिक्षाको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्दै देशको शैक्षिक एवं प्राज्ञिक वातावरणलाई बढी स्वच्छ, मर्यादित र उपलब्धिमूलक तुल्याउन पोखरा विश्वविद्यालयको स्थापना र संचालन गर्न वान्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवको शासनकालको पच्चीसौं वर्षमा संसदले यो ऐन बनाएकोछ ।

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ**: (१) यस ऐनको नाम "पोखरा विश्वविद्यालय ऐन, २०५३" रहेकोछ ।

(२) यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकिदिएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ । [+]

नेपाल कानून आयोग

[◎] यो ऐन संवत् २०६५ साल जेठ १५ गतेदेखि लागू भएको, प्रशस्ती र अधिराज्य शब्द झिकिएको ।

[+] मिति २०५४।४।१ गते देखि प्रारम्भ हुने गरी तोकिएको । (ने.रा.प. २०५४।४।१) ।

२. **परिभाषा**: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा, -

(क) “विश्वविद्यालय” भन्नाले दफा ३ बमोजिम स्थापित पोखरा विश्वविद्यालय सम्झनु पर्छ।

(ख) “सभा” भन्नाले दफा ७ बमोजिमको विश्वविद्यालय सभा सम्झनु पर्छ।

(ग) “प्राज्ञिक परिषद्” भन्नाले दफा १० बमोजिमको प्राज्ञिक परिषद् सम्झनु पर्छ।

(घ) “कार्यकारी परिषद्” भन्नाले दफा १२ बमोजिमको कार्यकारी परिषद् सम्झनु पर्छ।

(ङ) “सेवा आयोग” भन्नाले दफा १४ बमोजिमको सेवा आयोग सम्झनु पर्छ।

(च) “संकाय” भन्नाले दफा १५ बमोजिमको संकाय सम्झनु पर्छ।

(छ) “अनुसन्धान केन्द्र” भन्नाले दफा १६ बमोजिमको अनुसन्धान केन्द्र सम्झनु पर्छ।

(ज) “विद्यापरिषद्” भन्नाले दफा १७ बमोजिमको विद्यापरिषद् सम्झनु पर्छ।

(झ) “डीन” भन्नाले संकायको प्रमुखलाई सम्झनु पर्छ।

(ञ) “क्याम्पस” भन्नाले विश्वविद्यालयको आङ्गिक क्याम्पस सम्झनु पर्छ र सो शव्दले विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसलाई समेत जनाउँनेछ।

(ट) “शिक्षक” भन्नाले विश्वविद्यालयमा शिक्षा प्रदान गर्ने वा अनुसन्धान कार्यमा संलग्न प्राध्यापक, सह-प्राध्यापक, उप-प्राध्यापक तथा सहायक प्राध्यापक सम्झनु पर्छ र सो शब्दले विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका प्रशिक्षक तथा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा शिक्षक भनी तोकिएको व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ।

(ठ) “तोकिएको” वा “तोकिएबमोजिम” भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा तोकिएको वा तोकिएबमोजिम सम्झनु पर्छ।

३. **विश्वविद्यालयको स्थापना**: (१) कला, विज्ञान, कानुन, व्यवस्थापन, शिक्षा, प्राविधिक र तोकिएका अन्य विषयको उच्च तहका शिक्षण संस्थाहरूको सञ्चालनको लागि पोखरा विश्वविद्यालयको स्थापना गरिएको छ।

(२) विश्वविद्यालयको केन्द्रीय कार्यालय कास्की जिल्लामा रहनेछ।

४. **विश्वविद्यालय स्वशासित संगठित संस्था हुने**: (१) विश्वविद्यालय अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला एक स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ।

नेपाल कानून आयोग

(२) विश्वविद्यालयको सबै काम कारवाहीको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ ।

(३) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न, बेचविखन गर्न, वा अन्य किसिमले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(५) विश्वविद्यालयले व्यक्ति सरह नालिस उजुर गर्न र विश्वविद्यालय उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

५. **विश्वविद्यालयको संगठनः** विश्वविद्यालयको संगठन देहाय बमोजिम हुनेछ र यिनीहरूको सामुहिक रूप नै विश्वविद्यालयको स्वरूप हुनेछः-

(क) सभा,

(ख) प्राज्ञिक परिषद्,

(ग) कार्यकारी परिषद्,

(घ) सेवा आयोग,

(ङ) संकाय,

(च) विद्यापरिषद,

(छ) अनुसन्धान केन्द्र,

(ज) क्याम्पस,

(झ) पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

(ञ) तोकिएका अन्य निकायहरू,

नेपाल कानून आयोग

६. **विश्वविद्यालयका पदाधिकारीहरूः** विश्वविद्यालयमा देहाय बमोजिमका पदाधिकारीहरू रहनेछन्:-

(क) कुलपति,

(ख) सह-कुलपति,

(ग) उप-कुलपति,

(घ) सेवा आयोगको अध्यक्ष

(ङ) रजिष्ट्रार,

(च) डीन,

(छ) अनुसन्धान केन्द्रका प्रमुख

(ज) क्याम्पस प्रमुखहरू

(झ) पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका प्रमुख

(ञ) तोकिएका वा अन्य पदाधिकारीहरू

७. **सभाको गठन**: (१) विश्वविद्यालयमा सर्वोच्च निकायको रूपमा एक सभा रहनेछ ।

(२) सभाको गठन देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क)	कुलपति	अध्यक्ष
(ख)	सह-कुलपति	उपाध्यक्ष
(ग)	उप-कुलपति	सदस्य
(घ)	✄...	
(ङ)	अन्य विश्वविद्यालयहरूका उप-कुलपतिहरू मध्येबाट दुई जना	सदस्य
(च)	सचिव, शिक्षा मन्त्रालय	सदस्य
(छ)	शिक्षाविद्हरूमध्येबाट तीन जना	सदस्य
(ज)	डीनहरू	सदस्य
(झ)	पोखरा नगरपालिकाको प्रमुख समेत रहने गरी नगरपालिकाका प्रमुखहरू मध्येबाट तीन जना	सदस्य
(ञ)	क्याम्पस प्रमुखहरू मध्येबाट चार जना	सदस्य
(ट)	विश्वविद्यालयको विषय समितिका अध्यक्षहरूमध्येबाट तीन जना	सदस्य
+(ट१)	नेपाल प्राध्यापक संघको प्रतिनिधि एकजना	सदस्य

✄ गणतन्त्र सुदृढीकरण तथा केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६६ द्वारा झिकिएको ।

+ केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ द्वारा थप ।

नेपाल कानुन आयोग

(ठ)	प्रतिनिधि, पोखरा विश्वविद्यालय प्राध्यापक संघ	सदस्य
(ड)	शिक्षकहरूमध्येबाट तीन जना	सदस्य
(ढ)	कास्की जिल्ला विकास समितिको सभापति समेत रहने गरी जिल्ला विकास समितिका सभापतिहरूमध्येबाट तीनजना	सदस्य
(ण)	विश्वविद्यालय अनुदान आयोगको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सो आयोगको सदस्य	सदस्य
(त)	शिक्षा प्रेमी तथा समाज सेवीहरूमध्येबाट तीनजना	सदस्य
(थ)	उद्योगपति, व्यापारी र कृषकहरूमध्येबाट चारजना	सदस्य
(द)	चन्दादाताहरूमध्येबाट दुई जना	सदस्य
(ध)	उच्च माध्यमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूमध्येबाट दुई जना	सदस्य
(न)	क्याम्पसका स्वतन्त्र विद्यार्थी युनियनका सभापतिहरूमध्येबाट दुईजना	सदस्य
(प)	रजिष्ट्रार	सदस्य-सचिव

(३) पदेन सदस्यहरू वाहेक सभाका अन्य सदस्यहरूको मनोनयन कार्यकारी परिषद्को सिफारिशमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(४) मनोनीत सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(५) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यहरूको पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि उपदफा (३) बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

८. **सभाको बैठकः** (१) सभाको बैठक वर्षको कम्तीमा एक पटक बस्नेछ ।

(२) सभाको बैठक सभाको अध्यक्षले तोकेको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

नेपाल कानून आयोग

(३) सभाको बैठक हुनु भन्दा कम्तीमा पन्ध्र दिन अगावै बैठकमा छलफल हुने विषयको कार्यसूची सहितको सूचना सभाको सदस्य-सचिवले सबै सदस्यहरूलाई दिनेछ ।

(४) सभामा कायम रहेका कुल सदस्य संख्याको कम्तीमा पचास प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित भएमा बैठकको लागि गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ ।

(५) सभाको बैठकको अध्यक्षता सभाको अध्यक्षले र निजको अनुपस्थितिमा सभाको उपाध्यक्षले गर्नेछ । अध्यक्ष र उपाध्यक्ष दुवैको अनुपस्थितिमा सभाको बैठकको अध्यक्षता उपकुलपतिले गर्नेछ ।

(६) सभाको बैठकमा बहुमतको राय मान्य हुनेछ र मत बराबर भएमा बैठकमा अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले निर्णायक मत दिनेछ ।

(७) सभाको बैठकको निर्णय सभाको सदस्य सचिवले प्रमाणित गरी राख्नेछ ।

(८) सभाको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सभा आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

९. **सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार**: सभाको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालयको नीति निर्धारण गर्ने,

(ख) विश्वविद्यालयको विकासको लागि दीर्घकालीन कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने तथा त्यस्ता कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,

(ग) विश्वविद्यालयलाई मार्ग दर्शन गर्ने,

(घ) विश्वविद्यालयको शैक्षिक कार्यक्रमहरूको संचालन र प्रबन्ध गर्ने, गराउने,

(ङ) क्याम्पसहरूको संस्थापन एवं सम्बन्धन वारे आवश्यक प्रबन्ध गर्ने, गराउने,

(च) विश्वविद्यालयबाट प्रदान गरिने विभिन्न उपाधिहरू निर्धारण गर्ने,

(छ) विश्वविद्यालयका आङ्गिक क्याम्पसहरू तथा विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसहरूलाई निर्देशन दिने र मार्ग दर्शन गर्ने,

(ज) विश्वविद्यालयलाई कुनै नयाँ कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुमति दिने,

(झ) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका निकायहरूको शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा प्रशासनिक नीति निर्धारण गर्ने, गराउने,

नेपाल कानून आयोग

(ञ) विश्वविद्यालयको वार्षिक बजेट र कार्यक्रम स्वीकृत गर्ने,

(ट) विश्वविद्यालय अन्तर्गतका निकायहरूको वार्षिक प्रतिवेदन माथि छलफल गर्ने र कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्ने,

(ठ) लेखा परीक्षक नियुक्ति गर्ने, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन माथि छलफल गर्ने र स्वीकृति दिने,

(ड) विश्वविद्यालय सम्बन्धी नियमहरू पारित गर्ने,

(ढ) शैक्षिक तथा प्रशासनिक कामका लागि आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी स्वीकृत गर्ने,

(ण) विश्वविद्यालयको आवश्यकता अनुसार विभिन्न समिति, उप-समिति वा कार्य टोलीहरूको गठन गर्ने,

(त) तोकिएबमोजिमका अन्य काम गर्ने ।

१०. **प्राज्ञिक परिषद्को गठनः** (१) विश्वविद्यालयको शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धानात्मक कार्यहरूलाई व्यवस्थित गर्ने निकायको रूपमा काम गर्न देहाय बमोजिमको एक प्राज्ञिक परिषद्को गठन हुनेछः-

(क)	उप-कुलपति	अध्यक्ष
(ख)	रजिष्ट्रार	सदस्य
(ग)	डीनहरू	सदस्य
(घ)	विश्वविद्यालयका विभिन्न विषय समितिका अध्यक्षहरूमध्येबाट पाँच जना	सदस्य
(ङ)	अनुसन्धान केन्द्रका प्रमुख	सदस्य
(च)	विश्वविद्यालयका पाठ्यक्रम तथा परीक्षा सम्बन्धी निकायका प्रमुखहरू	सदस्य
(छ)	क्याम्पस प्रमुखहरूमध्येबाट चारजना	सदस्य
(ज)	शिक्षकहरू मध्येबाट दुई जना	सदस्य

नेपाल कानून आयोग

(झ) शैक्षिक क्षेत्रमा विशिष्ट योगदान पुऱ्याएका शिक्षाविद्हरू मध्येबाट दुई जना — सदस्य

(ञ) डीनहरू मध्येबाट उप-कुलपतिले तोकेको डीन — सदस्य-सचिव

(२) पदेन सदस्यहरू वाहेक अन्य सदस्यहरूको मनोनयन उपकुलपतिको सिफारिशमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(३) मनोनीत सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(४) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यहरूको पद रिक्त हुन गएमा बाँकी अवधिको लागि उपदफा (२) बमोजिमको प्रक्रिया पूरा गरी अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

(५) प्राज्ञिक परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि प्राज्ञिक परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

११. **प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार**: प्राज्ञिक परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालय अन्तर्गत अध्ययन, अनुसन्धान र प्रशिक्षण हुने विषयहरूको पाठ्यक्रम निर्धारण गर्ने तथा सबै तहका शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान कार्यहरूको समीक्षा गर्ने,

(ख) परीक्षाको किसिम तोक्ने,

(ग) विद्यार्थी भर्ना सम्बन्धी योग्यता र संख्या निर्धारण गर्ने,

(घ) अनुसन्धान सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने र अनुसन्धान कार्यक्रमलाई स्वीकृत प्रदान गर्ने,

(ङ) शैक्षिक कार्यक्रमको मूल्याङ्कन गर्ने,

(च) शिक्षण र अनुसन्धानको स्तर निर्धारण गर्ने,

(छ) प्राज्ञिक विषयमा कार्यकारी परिषद्लाई राय सल्लाह दिने,

(ज) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

नेपाल कानून आयोग

१२. **कार्यकारी परिषद्को गठनः** (१) विश्वविद्यालयको कार्यकारी निकायको रूपमा काम गर्न देहायका सदस्यहरू भएको कार्यकारी परिषद् हुनेछः-

(क)	उप-कुलपति	अध्यक्ष
(ख)	डीनहरू मध्येबाट एक जना	सदस्य
(ग)	सभाका सदस्य रहेका क्याम्पस प्रमुखहरू मध्येबाट एकजना	सदस्य
(घ)	सभाका सदस्यहरू मध्येबाट एकजना शिक्षक समेत रहने गरी तीन जना	सदस्य
(ङ)	रजिष्ट्रार	सदस्य-सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ख), (ग) र (घ) बमोजिमका सदस्यहरूको मनोनयन उप-कुलपतिको सिफारिशमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(३) मनोनीत सदस्यहरूको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(४) कुनै कारणले मनोनीत सदस्यहरूको पद रिक्त भएमा बाँकी अवधिको लागि उपदफा (२) बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी अर्को व्यक्तिलाई मनोनयन गरिनेछ ।

(५) कार्यकारी परिषद्को बैठक सम्बन्धी कार्यविधि कार्यकारी परिषद् आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

१३. **कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकारः** कार्यकारी परिषद्को काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) सभाको निर्णय र निर्देशनहरू कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

(ख) विश्वविद्यालयको वार्षिक कार्यक्रम, बजेट, प्रगति विवरण, लेखा परीक्षण प्रतिवेदन र अन्य प्रस्तावहरू तयार गरी स्वीकृतिको लागि सभा समक्ष पेश गर्ने,

(ग) विश्वविद्यालयको कोष तथा चल अचल सम्पत्तिको संचालन, रेखदेख र संरक्षण गर्ने,

(घ) सभाको नीति निर्देशनको अधीनमा रही विश्वविद्यालयको चल अचल सम्पत्ति वेचविखन गर्ने, ठेक्का पट्टामा दिने आदि काम गर्ने,

नेपाल कानून आयोग

(ङ) विश्वविद्यालयद्वारा संचालित कार्यक्रमहरूको समन्वय, रेखदेख, निरीक्षण गर्ने र सोको प्रतिवेदन सभामा पेश गर्ने,

(च) विश्वविद्यालय सम्बन्धी नियमहरूको मसौदा तयार गरी स्वीकृतिको लागि सभामा पेश गर्ने,

(छ) सेवा आयोगको सिफारिशमा विश्वविद्यालयको लागि आवश्यक शिक्षक तथा कर्मचारीहरू नियुक्ति र बढुवा गर्ने,

(ज) विश्वविद्यालयलाई प्राप्त दान, दातव्य, आर्थिक तथा अन्य सहयोग ग्रहण गर्ने,

(झ) विद्यार्थी शुल्क निर्धारण गर्ने,

(घ) तोकिएबमोजिमको अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१४. **सेवा आयोगः** (१) विश्वविद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको नियुक्ति तथा बढुवाको सिफारिश गर्न देहाय बमोजिमको एक सेवा आयोग हुनेछः-

(क)	कुलपतिबाट नियुक्त व्यक्ति	अध्यक्ष
(ख)	सदस्य, लोकसेवा आयोग	सदस्य
(ग)	प्राध्यापकहरू मध्येबाट एकजना	सदस्य

(२) उपदफा (१) को खण्ड (क) र (ग) बमोजिमका अध्यक्ष र सदस्यको नियुक्ति कार्यकारी परिषद्को सिफारिशमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नियुक्त अध्यक्ष र सदस्यको पदावधि चार वर्षको ुनेछ ।

(४) सेवा आयोगको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि सेवा आयोग आफैले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(५) सेवा आयोगले शिक्षकको नियुक्ति तथा बढुवाको लागि सिफारिश गर्दा प्राज्ञिक क्षमता र अनुभवलाई र कर्मचारीको नियुक्ति तथा बढुवाको लागि सिफारिश गर्दा प्रशासनिक दक्षता र अनुभवलाई मुख्य आधार बनाउनेछ ।

(६) सेवा आयोगको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(७) सेवा आयोगको अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(८) सेवा आयोगको अध्यक्षको पारिश्रमिक र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

नेपाल कानून आयोग

१५. **संकाय**: (१) विश्वविद्यालयबाट सञ्चालन गरिने उच्च शिक्षाको लागि तोकिएका विषयमा तोकिएबमोजिमका संकायहरू रहनेछन् ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम रहने संकायको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१६. **अनुसन्धान केन्द्रको स्थापना**: (१) विश्वविद्यालयले शैक्षिक, प्राज्ञिक तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य गर्नको लागि विभिन्न अनुसन्धान केन्द्रहरू स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना हुने अनुसन्धान केन्द्रहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा संचालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१७. **विद्यापरिषद्को गठन**: (१) प्रत्येक संकायमा शैक्षिक तथा प्राज्ञिक कार्यक्रमहरूको सञ्चालनका लागि तोकिएबमोजिमको एक विद्यापरिषद् रहनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विद्यापरिषद् अन्तर्गत तोकिएबमोजिमका विषय समितिहरू रहनेछन् ।

(३) विद्यापरिषद् र सो अन्तर्गतमा रहने समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१८. **क्याम्पसहरूको स्थापना र संचालन**: (१) विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारको राष्ट्रिय शिक्षा नीतिको परिधिभित्र रही विभिन्न विषयमा उच्च शिक्षा प्रदान गर्नको लागि क्याम्पसहरूको स्थापना तथा संचालन गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापित क्याम्पसहरूको संचालन सम्बन्धी व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

१९. **पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको स्थापना**: (१) पाठ्यक्रमको निर्धारण तथा विकासको लागि तोकिएबमोजिम पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको स्थापना हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्थापना हुने पाठ्यक्रम विकास केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२०. **विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धन गर्न सक्ने**: (१) निजी क्षेत्रका कुनै क्याम्पसले विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धन प्राप्त गरी संचालन हुन चाहेमा विश्वविद्यालयले त्यस्ता क्याम्पसलाई सम्बन्धन प्रदान गर्न सक्नेछ ।

नेपाल कानून आयोग

(२) उपदफा (१) बमोजिम सम्बन्धन प्राप्त क्याम्पसले विश्वविद्यालयले तोकेको शर्तहरूको पालना गर्नु पर्नेछ ।

२१. **अन्य विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पस संचालन गर्ने सम्बन्धी विशेष व्यवस्थाः** (१) अन्य विश्वविद्यालयको कुनै आंगिक क्याम्पसलाई विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसको रूपमा संचालन गर्न आवश्यक भएमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित विश्वविद्यालयका उपकुलपतिहरू र सो क्याम्पसको क्याम्पस प्रमुख रहेको एक समिति गठन गर्नेछ र सो समितिले त्यस्तो क्याम्पसलाई विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसको रूपमा संचालन गर्ने निर्णय गरेमा विश्वविद्यालयले सो क्याम्पसलाई आंगिक क्याम्पसको रूपमा संचालन गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम कुनै क्याम्पस विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसको रूपमा संचालन हुने भएमा सो क्याम्पसको हकभोगमा रहेको चल अचल सम्पत्ति तथा दायित्व समेत विश्वविद्यालय अन्तर्गतको सोही क्याम्पसमा सर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम कुनै क्याम्पस विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसको रूपमा संचालन हुने भएमा सो क्याम्पसमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीहरूले चाहेमा निजहरू समेत विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसको शिक्षक तथा कर्मचारीको रूपमा बहाल रहन सक्नेछन् ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम कुनै शिक्षक तथा कर्मचारी विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसमा बहाल रहेमा निजहरूलाई मर्का पर्ने गरी साविकको तलव, सुविधा तथा सेवा शर्तमा कुनै परिवर्तन गरिने छैन ।

२२. **कुलपतिः** (१) प्रधानमन्त्री विश्वविद्यालयको कुलपति हुनेछ ।

(२) कुलपति विश्वविद्यालयको प्रमुख हुनेछ र निज उपस्थित रहेको अवस्थामा निजले विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षको आसन ग्रहण गर्नेछ ।

(३) कुलपतिलाई विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयसंग सम्बन्धित जुनसुकै विषय वा वस्तुको निरीक्षण गर्न वा जाँचबुझ गर्ने गराउने अधिकार हुनेछ ।

२३. **सह-कुलपतिः** (१) शिक्षा मन्त्री वा राज्यमन्त्री विश्वविद्यालयको सह-कुलपति हुनेछ ।

(२) कुलपतिको अनुपस्थितिमा सह-कुलपतिले विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षता गर्नेछ ।

नेपाल कानून आयोग

(३) सहकुलपतिले आवश्यकता अनुसार विश्वविद्यालयको निरीक्षण गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ ।

२४. **उप-कुलपतिः** (१) उप-कुलपति विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख पदाधिकारी हुनेछ ।

(२) उप-कुलपति पदमा नियुक्तिको लागि सिफारिश पेश गर्न कुलपतिबाट सह-कुलपतिको अध्यक्षतामा सभाका अन्य दुई जना सदस्यहरू रहेको एक समिति गठन हुनेछ र सो समितिको सिफारिशमा कुलपतिबाट उप-कुलपतिको नियुक्ति हुनेछ ।

(३) उप-कुलपतिको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) उपकुलपतिको अनुपस्थितिमा निजको काम कुलपतिबाट व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

(५) उप-कुलपतिको पारिश्रमिक र सुविधा तथा सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२५. **उप-कुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकारः** (१) उप-कुलपतिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) विश्वविद्यालयको सबै काम कारवाही उपर आवश्यक निर्देशन दिने र रेखदेख गर्ने ।

(ख) सभामा पेश हुने सबै विषय सम्बन्धी प्रस्तावहरू पेश गर्ने तथा पेश गर्न लगाउने ।

(ग) कुलपति र सहकुलपति दुवैको अनुपस्थितिमा विश्वविद्यालयको दीक्षान्त समारोहमा अध्यक्षता गर्ने ।

(घ) विश्वविद्यालयको विकासको लागि अल्पकालीन र दीर्घकालीन कार्यक्रमहरू तय गर्ने, गराउने ।

(ङ) विश्वविद्यालयको तर्फबाट विभिन्न निकायहरूसंग छलफल, वार्ता आदि गर्ने ।

(च) विश्वविद्यालयको स्वीकृत नीति भित्र रही विभिन्न योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी सभा समक्ष पेश गर्ने ।

नेपाल कानून आयोग

(२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि वाहेक यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियममा कुनै निकाय वा पदाधिकारीले गर्ने भनी उल्लेख भएका कामहरू वाहेक अन्य कामहरू उपकुलपतिले गर्नेछ । त्यस्तो कामको जानकारी उपकुलपतिले तुरुन्त कुलपतिलाई गराउनु पर्नेछ र लगत्तै बस्ने सभाको बैठकबाट अनुमोदन गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) मा लेखिएदेखि वाहेक उपकुलपतिको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२६. **रजिष्ट्रार**: (१) रजिष्ट्रार विश्वविद्यालयमा पूरा समय काम गर्ने पदाधिकारी हुनेछ ।

(२) रजिष्ट्रारको नियुक्ति उप-कुलपतिको सिफारिशमा कुलपतिबाट हुनेछ ।

(३) रजिष्ट्रारको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको शैक्षिक, आर्थिक र कर्मचारी प्रशासन रजिष्ट्रारको सामान्य रेखदेखमा रहनेछ ।

(५) रजिष्ट्रारको अन्य काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(६) रजिष्ट्रारको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिएबमोजिम हुनेछन् ।

२७. **डीन**: (१) डीन संकायमा पूरा समय काम गर्ने प्रमुख पदाधिकारी हुनेछ ।

(२) डीनको नियुक्ति कार्यकारी परिषद्बाट हुनेछ ।

(३) डीनको पदावधि चार वर्षको हुनेछ ।

(४) डीनको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(५) डीनको पारिश्रमिक, सुविधा र सेवाका अन्य शर्तहरू तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

२८. **विश्वविद्यालयका अन्य पदाधिकारी**: (१) विश्वविद्यालयमा क्याम्पस प्रमुख तथा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका प्रमुख लगायत तोकिएबमोजिमका अन्य पदाधिकारीहरू रहनेछन् ।

(२) क्याम्पस प्रमुख तथा पाठ्यक्रम विकास केन्द्रका प्रमुख लगायत अन्य पदाधिकारीहरूको नियुक्ति, पारिश्रमिक, सुविधा, सेवाका अन्य शर्त तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएबमोजिम हुनेछन् ।

नेपाल कानून आयोग

+२८क. **नियुक्ति गर्नु पर्ने अवधि** : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारीको पद रिक्त भएमा सम्बन्धित अधिकारीले रिक्त भएको तीन महिनाभित्र त्यस्तो पदमा नियुक्ति गरी पूर्ति गर्नु पर्नेछ ।

+२८ख. **जिम्मेवारी तोक्न सक्ने** : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विश्वविद्यालयको कुनै पद रिक्त भएमा सो पदपूर्ति नभएसम्म दैनिक कार्य सञ्चालन गर्न बढीमा तीन महिनाको लागि उपकुलपतिको जिम्मेवारी सहकुलपतिको परामर्शमा कुलपतिले र अन्य पदाधिकारीको जिम्मेवारी उपकुलपतिले विश्वविद्यालयको कुनै वरिष्ठतम प्राध्यापकलाई तोक्नेछ ।

२९. **विश्वविद्यालयको कोष**: (१) विश्वविद्यालयको आफ्नो एउटा छुट्टै कोष हुनेछ र सो कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन्:-

(क) नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान रकम,

(ख) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले चन्दा, दान, दातव्य वा आर्थिक सहायता स्वरूप प्रदान गरेको रकम,

(ग) विदेशी सरकार, अन्तरराष्ट्रिय संघ, संस्था, वित्तीय सस्था वा व्यक्तिबाट ऋण एवं सहयोग स्वरूप प्राप्त रकम,

(घ) शुल्क तथा अन्य कुनै स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिमको कुनै रकम प्राप्त गर्नु अघि विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

(३) विश्वविद्यालयको कोषको रकम तोकिएको बैंकमा खाता खोली जम्मा गरिनेछ ।

(४) विश्वविद्यालयको खाताको संचालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३०. **लेखा र लेखापरीक्षण**: (१) विश्वविद्यालयको आय व्ययको लेखा प्रचलित कानुन बमोजिम राखिनेछ ।

(२) विश्वविद्यालयको लेखापरीक्षण महालेखा परीक्षकको विभागबाट हुनेछ ।

+ केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।
+ केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।

नेपाल कानून आयोग

३१. **प्रमाणपत्र र उपाधि दिने तथा समकक्षता एवं स्तर निर्धारण गर्ने**: (१) तोकिएको उच्च शिक्षा हासिल गर्ने विद्यार्थी, प्रशिक्षार्थी वा अनुसन्धानकर्तालाई विश्वविद्यालयले तोकिएबमोजिमको प्रमाणपत्र दिनेछ ।

(२) शैक्षिक तथा प्राज्ञिक क्षेत्रमा उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याएका स्वदेशी तथा विदेशी विद्वानहरूलाई विश्वविद्यालयले मानार्थ उपाधि प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(३) स्वदेशी तथा विदेशी विशिष्ट नागरिकलाई विश्वविद्यालयले मानार्थ उपाधि प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(४) विश्वविद्यालयले कुनै स्वदेशी वा विदेशी विश्वविद्यालय वा शैक्षिक संस्थाहरूको उपाधिलाई मान्यता दिन र विश्वविद्यालयका विभिन्न तहका शैक्षिक उपाधिहरूसंग ती उपाधिहरूको समकक्षता एवं स्तर निर्धारण गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (२) र (३) अनुसारका उपाधिहरू सभाको स्वीकृतिबाट प्रदान गरिनेछ ।

३२. **विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता**: विश्वविद्यालयमा भर्ना हुन चाहिने योग्यता तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३३. **राष्ट्रिय शिक्षा नीति अनुरूप कार्य गर्नु पर्ने**: नेपाल सरकारको स्वीकृति राष्ट्रिय शिक्षा नीति अनुरूप कार्य गर्नु विश्वविद्यालयको कर्तव्य हुनेछ ।

३४. **काम कारवाही बदर नहुने**: विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी वा सदस्यको स्थान रिक्त भै वा कुनै पदाधिकारी वा सदस्यको नियुक्ति वा मनोनयन गर्न त्रुटि भएको कारणले मात्र त्यस्तो काम कारवाही बदर हुने छैन ।

३५. **असल नियतले काम गरेकोमा बचाउ**: यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमबमोजिम असल नियत लिई गरेको वा गर्न खोजेको कुनै कामको सम्बन्धमा विश्वविद्यालय वा विश्वविद्यालयको कुनै पदाधिकारी उपर मुद्दा चलाउने वा अन्य कुनै कारवाही गरिने छैन ।

३६. **विश्वविद्यालयलाई छुट र सुविधा**: (१) प्रचलित कानुनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि विश्वविद्यालयको रजिष्ट्रेशन गर्नु पर्ने जुनसुकै लिखत रजिष्ट्रेशन गर्नु परेमा रजिष्ट्रेशन दस्तुर लाग्ने छैन ।

नेपाल कानून आयोग

(२) [✂] ....

३७. **वार्षिक प्रतिवेदनः** विश्वविद्यालयको वार्षिक प्रतिवेदन तोकिएको अवधिभित्र सभामा पेश गरिनेछ ।

३८. **अधिकार प्रत्यायोजनः** (१) सभाले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमबमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार कार्यकारी परिषद् वा उपकुलपतिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) कार्यकारी परिषद्ले यो ऐन वा ऐन अन्तर्गत बनेका नियमबमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार विश्वविद्यालयका कुनै पदाधिकारी वा विश्वविद्यालयको कुनै समितिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(३) प्राज्ञिक परिषद्ले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियमबमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार विद्या परिषद्लाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(४) सेवा आयोगले यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियमबमोजिम आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार विश्वविद्यालयको कुनै समितिलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३९. **नेपाल सरकारसँग सम्पर्कः** विश्वविद्यालयले नेपाल सरकारसंग सम्पर्क राख्दा नेपाल सरकार, शिक्षा मन्त्रालय मार्फत राख्नु पर्नेछ ।

४०. **विघटन हुँदाको परिणामः** विश्वविद्यालय विघटन भएमा यसको चल अचल जायजेथा नेपाल सरकारको हुनेछ ।

[+]४०क. **स्वीकृति लिनु पर्ने** : यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकारलाई थप आर्थिक व्ययभार पर्ने विषयमा नियम बनाउँदा वा कार्य गर्दा नेपाल सरकारको स्वीकृति लिनु पर्नेछ ।

४१. **नियम बनाउने अधिकारः** यो ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न सभाले आवश्यक नियमहरू बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

[✂] आयकर ऐन, २०५८ द्वारा खारेज ।

[+] केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्ने ऐन, २०६४ द्वारा थप ।

द्रष्टव्य : १. केही नेपाल कानुन संशोधन गर्ने ऐन, २०६३ ले देहायको शब्दको सट्टा देहायको शब्द राखी रूपान्तरण गरेको छ :
"श्री ५ को सरकार" भन्ने शब्दको सट्टा "नेपाल सरकार"

नेपाल कानून आयोग